

DOMINEK DALMA LILLA (2020): FLOW, AVAGY JÁTÉKOS KOMMUNIKÁCIÓ A MÚZEUMOKBAN. AZ ÉLMÉNYCENTRIKUS ÉS AZ INFORMÁCIÓCENTRIKUS TÁRLATVEZETÉS MEGÍTÉLÉSE ÉS LEHETŐSÉGE KÉT HAZAI MÚZEUMBAN. BELVEDERE MERIDIONALE KIADÓ, SZEGED.

Ács Marianna: Flow a múzeumokban

Dominek Dalma Lilla nevelésszociológus, jogász, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem adjunktusa. A neveléstudomány területén folytatott kutatásai középpontjában a múzeumpedagógia áll.¹

Az internet korában széles körben és minden korosztály számára elérhetővé vált az információ. Másképp megközelítve: a 21. század embere információbőséggel *küzd*. A tudás forráshoz való hozzáférés ugyanis nem egyenlő a tudás megszerzésével. Az információk feldolgozásához, a tények mögötti összefüggések meglátásához segítségre van szükség, melyet nemcsak a tanulás intézményes keretei között, hanem azon túl is, élethosszig biztosítani kell. Ilyen kérdések irányítják a figyelmet a gyűjteményekre és azok változó szerepére. A gyűjtemények hagyományos feladatain túl – mint a gyűjtés, megőrzés, feldolgozás, kutatás biztosítása és az állagmegőrzés – olyan új funkciók erősödnek fel, mint a kulturális találkozási tér szereplehetősége, a digitalizálás és a tudás közvetítésében betöltendő aktív szerepvállalás. Fontos, hogy a gyűjtemények, így a múzeumok is minél szélesebb körben megszólítsák a társadalom tagjait. Ennek egyik lehetséges eszköze a múzeumokban a tárlatvezetés, melynek jelentőségére irányítja a figyelmet Dominek Dalma Lilla ez évben megjelent könyve.

A mű címében olyan hívószavak szerepelnek múzeumpedagógiai kontextusban, mint *flow*, *játék* és *élmény*. A múzeumpedagógiai foglalkozásokon és a tárlatvezetések során szerzett élmények, a megélt flow pozitív attitűdöt formál a résztvevőkben, s remélhetőleg kialakítja (vagy fenntartja) az igényt – a tudás megszerzésének természetes és rendszeresen ismétlődő lehetőségeként – ezen intézmények rendszeres látogatására.

Dominek Dalma Lilla azt a célt tűzi ki mind a kutatásában, mind pedig az e kutatást rögzítő könyvében, hogy megmutassa, „merre kell a mai tárlatvezetéseknek fejlődnie, milyen elemek szükségesek ahhoz, hogy a látogatók élményekkel távozzanak a múzeum falai közül” (8).

A kutatást Csíkszentmihályi Mihály nevével fémjelzett pozitív pszichológia egyik eredménye, a flow-elmélet motiválta. A szerző azt feltételezi, hogy ezen elmélet elemeinek

¹ A kötet szerzője élményközpontú múzeumpedagógia témában szerzett PhD fokozatot 2018-ban a PTE "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskolában. Dolgozatának címe: „Az élménycentrikus és az információcentrikus tárlatvezetés megítélése és lehetősége két hazai múzeumban”.

felhasználása és beépítése a tárlatvezetők előadói stílusába, módszertanába jelentheti a kulcsot a múzeumlátogatói élmény fokozására, elmélyítésére. A Magyar Természettudományi Múzeumban és a Magyar Nemzeti Galériában történő hagyományos (informatív), illetve élményelemekkel dúsított

tárlatvezetések empirikus vizsgálatát végzi el, hogy hipotézisét igazolja. A kutatási módszerek sokaságát vonultatja fel; végez helyszíni megfigyelést, kérdőíves és fókuszcsoportos adatgyűjtést, a kiállításról kulcsszavas értékelés begyűjtését, kvalitatív és kvantitatív adatfeldolgozást, szakirodalmi áttekintést.

Kutatásmódszertanának egyik figyelemre méltó eleme a tárlatvezetések élményszintjének méréséhez kapcsolódik. Dominek Dalma Lilla a múzeumpedagógia területén elsőként, innovatív módon a Csíkszentmihályi Mihály által kidolgozott „flow-mérést” alkalmazza: 170 egyetemista korosztályú látogató által kitöltött olyan kérdőíves flow-tesztet elemez, mely megmutatja az információ- és az élményközpontú tárlatvezetések során az érintettekben keletkezett szorongás- és az unalomfaktorok szintjét. Véleményem szerint érdemes lett volna önálló fejezetet szentelni a flow-tesztek kiértékelésének, mivel a szerző a második fejezetben felhívja e kutatómódszertani újításra a figyelmet, de a negyedik fejezetben, ahol az eredmények bemutatására kerül sor, nem tárja fel sem a tesztek összeállításának szempontjait, sem az elemzésük során keletkezett következtetéseket.

A kutatás elméleti keretét *A hazai muzeológia és múzeumpedagógia néhány történeti gyökerű problémája* című fejezet adja. A szerző széles körű másodlagos forrásbázisra alapozva határozza meg a múzeum fogalmát, áttekintést nyújt a magyarországi múzeumok történetéről, bemutatja, hogy a különböző korokban és eltérő földrajzi környezetben milyen hangsúlyeltolódások történtek a múzeumok feladatrendszerében, ismerteti a magyarországi múzeumokat szabályozó törvényi kereteket, ír a múzeumok szakfelületei rendszeréről, a múzeumok funkcióiról. E fejezetben elemez olyan tanulmányokat, melyek kapcsolódnak a kutatás által érintett tematikákhoz, mint például „a kommunikáció és a múzeum”; „a nevelés és a múzeum”; vagy „a múzeumi flow”. Itt értelmezi a múzeumpedagógia, a múzeumandragógia és a múzeumgerontagógia fogalmát.

A kötet zárófejezetében kerül sor a kérdőívek, és a fókuszcsoportos megbeszélések kiértékelésére és a kutatás eredményeinek összegzésére. A szerző szerint mind az élménypedagógia módszereinek, mind a szerző által „élmény-centrikusnak” definiált tárlatvezetési elemeknek helye van a hazai múzeumi tárlatvezetéseken és múzeumpedagógiai foglalkozásokon. A vizsgálatok során szerzett és a munkában értelmezett tapasztalatok alapján a legfontosabb tanulságnak azt tartja a kutató, hogy az informatív és interaktív elemeket integrálni kell egy tárlatvezetés során. Úgy véli, hogy „nem információ-centrikus vagy élmény-centrikus tárlatvezetésekre van szükség, hanem egy – a két módszertan előnyeit összegző – komplex és integrált tárlatvezetési stílus adhatja a látogatónak a legnagyobb élményt” (113). Felhívja a figyelmet arra is, hogy mennyire fontos szerepet játszik az optimális múzeumi élmény elérésében a tárlatvezető személyisége, hiszen a kommunikációja jelentősen befolyásolja a

*milyen hangsúlyeltolódások
történtek a múzeumok
feladatrendszerében*

látogatók élményszerzését. Ezért is tartja fontosnak a tárlatvezetők képzését, felkészítését, illetve teljesítményük minél kvantitatívabb értékelését (113).

Dominek Dalma Lilla könyve hiánypótló a múzeumpedagógia témában, hiszen ráirányítja a figyelmet a tanulás jelentőségére egy olyan nonformális tanulási térben, mint a múzeum. A tényleges tanulás egyik záloga a komplex tárlatvezetés, melyet egy olyan tárlatvezető képes megvalósítani, aki tudja integrálni az élményalapú és az ismeretközpontú vezetést, hiteles és kompetens személyiség, aki a neveléstudomány, pszichológia és muzeológia területén szerzett ismereteit mozgósítva képes élményt nyújtani a látogatóknak, hogy a múzeum i látogatás flow legyen.

*tudja integrálni az
élményalapú és az ismeret-
központú vezetést*

